МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖИЙН ШАЛГУУР, ТОГТМОЛ БИЕЛҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ

М.ЭНХТУЯА
“Монголын хөрөнгийн бирж” ТӨХК

Агуулга

- Ерөнхий ойлголт
- МХБ-ийн бүртгэлийн шалгуур
- Тогтмол биелүүлэх үүрэг
- Бүртгэлээс хасах, Арилжааг зогсоох нөхцөл
- Хөнгөлөлт, чөлөөлөлт ба Хариуцлага
- Бүртгэлийн өнөөгийн байдал

ҮНЭТ ЦААС БҮРТГҮҮЛЭХ ажиллагаа

Бүртгэлийн процесс

- Үнэт цаас гаргах шийдвэр гаргах
- МХБ-д бүртгүүлэх хүсэлт гаргах
- СЗХ-ноос зөвшөөрөл авах
- Олон нийтэд үнэт цаасаа арилжих

Бүртгэлийн алба

- Материалын бүрдэлт, шалгуур хангаж байгаа эсэхэд хяналт шалгалт хийх

Захирлын зөвлөлийн хурал

- БА-ны шалгалтын дүнг хэлэлцэн, ЗЗХ-аас бүртгэх эсэх санал гаргах

Гүйцэтгэх захирал

- ЗЗХ-ын санал, дүгнэлтийг үндэслэн бүртгэх эсэх тухай шийдвэр ГЗ гаргана

20 хоног

БҮРТГЭЛИЙН ШАЛГУУР

“Бүртгэлийн журам” нь хувьцаа, өрийн хэрэгслийн бүртгэлийг зохицуулна.

Хувьцаа

Өрийн хэрэгсэл

“I” ангилал

“II” ангилал

“III” ангилал

“I” ангилал
А ангилалд нэр хүндтэй, ЗЗҮ өндөртэй, тогтвортой үйл ажиллагаа явуулж, ашиг орлоготой ажилладаг ТОМООХОН компаниуд багтах

“II” ангилал
Б ангилалд ЗЗҮ болон эргэлтийн хөрөнгийн шаардлагыг хангасан ДУНД зэргийн компаниуд бүртгэгдэнэ

“III” ангилал
Хувьцаагаа мэргэжлийн хөрөнгө оруучлагчдад санал болгон арилжаалдаг, шинэлэг санаа бүхий, эрсдэл өндөртэй, ЖИЖИГ, ДУНД хэлбэрийн компани, эсхүл хайгуулын, ашиглалтын лиценз бүхий уул уурхайн компаниудын хувьцаа арилжаалах талбар юм. Гэхдээ мэргэжлийн бус хөрөнгө оруулагчид эрсдлээ хүлээн зөвшөөрч, брокертоо мэдэгдсэний үндсэн дээр оролцож болно

Үүсмэл үнэт цаас мөн онцгой салбарын компанийн бүртгэл нь нэмэлт ба тусгай журмаар зохицуулагдана

Шинэчилсэн найруулгын төсөл – “Бүртгэлийн журам”

Бүртгэлийн шалгуур

Бонд

- I ангилалд бүртгүүлэх үед
  - Үнэт цаас гаргагчид тавих шалгуур
  - Үнэт цаасанд тавих шалгуур
- II ангилалд бүртгүүлэх үед
  - Үнэт цаас гаргагчид тавих шалгуур
  - Үнэт цаасанд тавих шалгуур
- III ангилалын онцлог

Хувьцаа

- I ангилалд бүртгүүлэх үед
  - Үнэт цаас гаргагчид тавих шалгуур
  - Үнэт цаасанд тавих шалгуур
- II ангилалд бүртгүүлэх үед
  - Үнэт цаас гаргагчид тавих шалгуур
  - Үнэт цаасанд тавих шалгуур
- III ангилалын онцлог

Шинэчилсэн найруулгын төсөл – “Бүртгэлийн журам”

Хувьцааны хувьд:

Бүртгэлийн шалгуур

		I ангилал	II ангилал	III ангилал*
Үнэт цаасанд тавих шалгуур				
1	**ЗЗҮ /төг/**	10.0 тэрбумаас дээш	1.0 тэрбумаас дээш	Компанийн хүсэлтийг харгалзан МХБ-с тухай бүр тогтоосон шаардлагыг хангах
2	**Олон нийтэд санал болгох хувь**	25%-иас доошгүй	15%-иас доошгүй	-
3	**Арилжигдсан хугацаа**	2 жил	-	-
4	**Үнэт цаас нь арилжигдах боломжтой байх**	Бүртгүүлэх үнэт цаас нь барьцаалагдах зэргээр гуравдагч этгээдийн эрхээр үүрэгжээгүй, битүүмжлэгдээгүй, өмчлөх эрхийг шилжүүлэхэд аливаа хязгаарлалтгүй, чөлөөтэй шилжих, арилжигдах боломжтой байх		
Компанид тавих шалгуур				
5	**Үйл ажиллагаа явуулсан жил**	3-аас доошгүй	2-оос доошгүй	-
6	**Санхүүгийн тайлан**	3 жил IFRS /GAAP	2 жил IFRS /GAAP	-
7	**Сүүлийн жилийн БО-ын хэмжээ /төг/**	10.0 тэрбумаас дээш	-	-
8	**Сүүлийн жилийн ашгийн хэмжээ /төг/**	1.0 тэрбумаас дээш	-	-
9	**Эргэлтийн хөрөнгө**	-	Бүртгэгдсэнээс хойш 12 сарын хугацаанд хэрэглэх хангалттай э/х-тэй байх	-

Шинэчилсэн найруулгын төсөл - “Бүртгэлийн журам”

Хувьцааны хувьд:

Бүртгэлийн шалгуур

		I ангилал	II ангилал	III ангилал*
10	**Андеррайтертэй байх**	+	+	+
12	**Компанийн засаглалын зарчмыг дагаж мөрдөх**	+	+ /үгүй бол тайлбар/	+ /үгүй бол тайлбар/
13	**Компани, ТУЗ, Хяналтын багц эзэмшигч, ГЗ-ын шалгуур**	татварын болон хугацаа хэтэрсэн их хэмжээний зээлийн өргүй байх, хэрэв өртэй тохиолдолд өр зээлийн талаар үнэт цаасны танилцуулгад дэлгэрэнгүй мэдээлсэн байх		
14	**Удирдлагын багийн туршлага, түүний болон хяналтын багц эзэмшигчдийн бүтцэд орсон өөрчлөлт**	Компанийн эрх бүхий албан тушаалтнууд нь үйл ажиллагаа явуулахад шаардагдах туршлагатай байх сүүлийн 2 жилийн дотор компанийн ГЗ-д эсхүл удирдлагын багийн бүрэлдэхүүний 2/3 хэмжээнд, сүүлийн 1 жилд хувьцааны хяналтын багц эзэмшигчдийн бүтцэд томоохон өөрчлөлт ороогүй байх,	-	-

Шинэчилсэн найруулгын төсөл - “Бүртгэлийн журам”

Өрийн хэрэгсэл /Бонд/-ийн хувьд:

Бүртгэлийн шалгуур /Бонд/

		Шалгуур үзүүлэлт
1	Үнийн дүн	Өөрийн хөрөнгөөс илүүгүй
2	Компани болон үнэт цаасны шалгуур	Хувьцааны I ангилалын шалгуурыг бүрэн хангасан байх
		Хэрэв үгүй бол 3-ийн аль нэгийг хангах
3	Тогтвортой үйл ажиллагаа явуулдаг, барьцаа хөрөнгөтэй байх	Компанийн үндсэн үйл ажиллагааг 3-аас доошгүй жил тасралтгүй эрхэлсэн байх ба өрийн хэрэгслийн үндсэн болон хүүгийн төлбөрийг бүрэн төлж чадах хангалттай хэмжээний барьцаа хөрөнгөтэй байх,
	Баталгаа гаргагчтай байх	Засгийн газраас бүхэлд нь баталгаа гаргасан байх,
	Зээлжих эрхийн үнэлгээ	Олон улсын болон дотоодын хүлээн зөвшөөрөгдсөн байгууллагаар зээлжих эрхийн үнэлгээ буюу санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоолгосон, зэрэглэл өндөртэй байх,

Шинэчилсэн найруулгын төсөл - “Бүртгэлийн журам”

Тогтмол биелүүлэх үүрэг

Бүртгэлтэй байх хугацаанд тогтмол биелүүлэх үүрэг:

- Компани нь хуульд заасан нийтлэг чиг үүрэг болон МХБ-ийн Бүртгэлийн журамд тусгасан үүргээ биелүүлэн ажиллах,
- Бүртгэлийн шалгуурыг тогтмол хангах,
- Corporate action-той холбоотой ажиллагааг Монголд зохион байгуулах,
- Мэдээлэл хариуцсан буюу хувьцаа эзэмшигч, МХБ-тэй холбоотой ажиллах “Үнэт цаас хариуцсан ажилтан”-тай байх,

Мэдээлэл ил тод болгох :

- Нийтэд зайлшгүй хүргэх мэдээллийн 8 төрлийг журмын уг бүлэгт дэлгэрэнгүй тусгасан.
- Компани нь өөрийн мэдээлэл түгээх вэб сайттай байх шаардлагатай.
- Хуулинд заасан болон СЗХ, МХБ-ийн журам, зааварт тусгасан мэдээллийг тогтоосон хугацаанд нийтэд хүргэх үүрэгтэй.
- Ханшид нөлөөлөх болон тогтмол мэдээллэх мэдээллийн жагсаалт, агуулга, хугацаа, загвар зэргийг агуулсан **Мэдээлэл түгээх зааврыг** МХБ гаргана.

Шинэчилсэн найруулгын төсөл - "Бүртгэлийн журам"

Шинэ журам

Арилжааг зогсоох	Бүртгэлээс хасах

Арилжааг зогсоох нөхцөл:

- Бүртгэлтэй байх хугацаандаа тогтмол биелүүлэх үүрэг болон хууль, дүрэм, журам, гэрээгээр хүлээсэн үүргээ удаа дараа биелүүлээгүй тохиолдолд
- Үнэт цаас нь сүүлийн 1 жилд огт арилжигдаагүй ба үнэт цаасны хөрвөх чадвар алдагдсан,
- Ангилалын шалгуурыг хангахгүй болсон, ангилал бууруулахыг сануулах зорилгоор
- Давхар бүртгэлтэй биржид тухайн үнэт цаас нь түр буюу бүр мөсөн хасагдсан,
- Өрийн хэрэгслийн төлбөр хугацаандаа төлөгдөхгүй байгаа
- Татан буугдах комисс болон дампуурлын эрх хүлээн авагч томилогдсон
- Бусад

Бүртгэлээс хасах нөхцөл:

- СЗХ болон шүүхийн шийдвэрийн дагуу,
- Үнэт цаас гаргагчийн төлбөрийн чадвар нь алдагдсан, эсхүл үнэт цаас гаргагч төлбөрийн чадваргүй болсон нь тогтоогдсон, түүнийг татан буулгах ажиллагаа эхэлсэн тохиолдолд
- Тухайн үнэт цаасны хөрвөх чадвар муудсан, биржээс тавьсан шалгуур, шаардлагыг биелүүлж чадхааргүй болсон нь тогтоогдсон,
- Үнэт цаасны арилжааг 6 сараас дээш хугацаанд зогсоосон ба арилжааг сэргээгээгүй, арилжаа зогссон нөхцөл, шалтгаан нь арилаагүй,
- Бусад

- Компанийн хүсэлтээр болон биржийн санаачлагаар арилжааг зогсоох болон бүртгэлээс хасна.
- 6 сар хүртэлх хугацаанд арилжааг зогсооно. Компани нь өөрийн хүсэлтээр арилжааг зогсоолгох, бүртгэлээс хасагдах бол биржийн зүгээс тодорхой шаардлага тавих ба биржид хандахаас 20-оос доошгүй хоногийн өмнө хувьцаа эзэмшигчдэд энэ суудлыг мэдэгдсэн байх хэрэгтэй.

Шинэчилсэн найруулгын төсөл - "Бүртгэлийн журам"

Хөнгөлөлт, чөлөөлөлт	Хариуцлага
▪ -	Шалгуур хангаагүй тохиолдолд МХБ-ийн санаачлагаар Ангилал бууруулах ▪ Бирж нь ҮЦ гаргагч, андеррайтерт дараах хариуцлагын арга хэмжээ авна: ▪ Албан шаардлага тавих, ▪ Олон нийтэд зөрчил дутагдлын талаар мэдээлэх, ▪ МХБ-ийн тавьсан шаардлагыг биелүүлээгүй мөн буруутай үйл ажиллагаа явуулсан тохиолдолд торгууль ногдуулах, ▪ Үнэт цаасны арилжааг зогсоох, ▪ Үнэт цаасыг бүртгэлээс хасах, ▪ Цаашид МХБ-д үнэт цаас бүртгүүлэх эрхийг хязгаарлах

Бүртгэлийн өнөөгийн байдал /СТАТИСТИК/

Компанийн тоо - 247

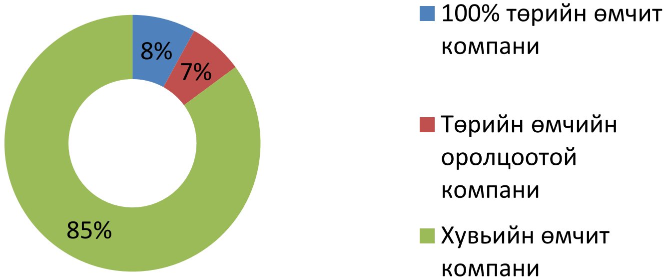

Хувьцааны тоо – 4 744 067 761

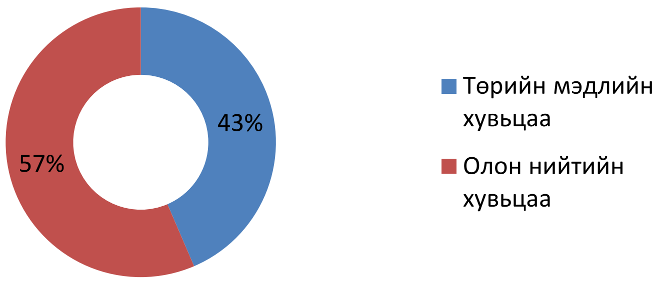

Салбараар - 247

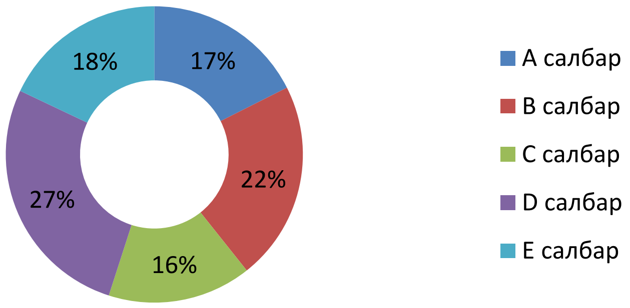

Арилжигддаг - 178

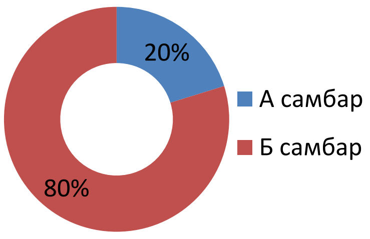

Арилжаа явагддаггүй - 68

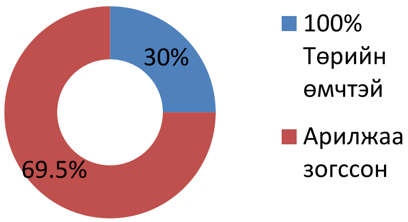

Анхаарал тавьсанд баярлалаа!

Enkhtuya Mandakh

Listing department,

MONGOLIAN STOCK EXCHANGE

+976-11-310517(117)

enkhtuya@mse.mn

www.mse.mn